

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl jako soud odvolací v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Hany Lojkáskové a soudců Mgr. Vladimíra Soukupa a JUDr. Petra Wulkana ve věci

žalobkyně: **Česká republika – Státní pozemkový úřad**, IČO: 01312774
sídlem Husinecká 1024/11a, 130 00 Praha 3
jednající prostřednictvím Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových,
IČO: 69797111, sídlem Rašínovo nábřeží 390/42, 128 00 Praha 2

proti
žalované: **GEODETICKÉ SDRUŽENÍ s.r.o.**, IČO: 61682764
sídlem Pod Anenskou 245, 261 01 Příbram VI
zastoupená advokátem Mgr. Jiřím Kokešem
sídlem náměstí T. G. Masaryka 153, 261 01 Příbram

o zaplacení částky 261 100 Kč s příslušenstvím

o odvolání žalobkyně a žalované proti rozsudku Okresního soudu v Příbrami ze dne 23. září 2021, č.j. 7 C 115/2021-164,

takto:

- I. Rozsudek soudu I. stupně se potvrzuje.
- II. Žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni 34,40 % jejích nákladů odvolacího řízení a řízení dovolacího, tj. částku 722 Kč, do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. Ve shora označené věci Nejvyšší soud ČR jako soud dovolací rozsudkem ze dne 28. 6. 2023, č. j. 23 Cdo 2921/2022-225, zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 6. 4. 2022, č. j. 21 Co 47/2022-196, a věc se vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Shodu s prvopisem potvrzuje Nikola Řáhová

2. Dovolací soud zrekapituloval, že v posuzované věci vyšel soud I. stupně ze zjištění, že žalobkyně jako objednatel a žalovaná jako zhotovitel uzavřely smlouvu o dílo, v níž se žalovaná zavázala při realizaci veřejné zakázky vypracovat návrh komplexních pozemkových úprav v k.ú. Ždírec v Podbezdězí včetně nezbytných zeměměřičských činností určených pro obnovu katastrálního operátu, vyhotovení dokumentace pro zavedení výsledků komplexních pozemkových úprav do katastru nemovitostí a vytyčení hranic nových pozemků dle zapsané digitální katastrální mapy (dále jen „DKM“). Dílo bylo členěno na hlavní celky: Přípravné práce, Návrhové práce, Mapové dílo a Vytyčení pozemků dle zapsané DKM. Hlavní celek Návrhové práce byl dále rozčleněn na dílčí části, mj. dílčí část 3.2.1. Vypracování plánu společných zařízení, a bylo sjednáno předání této dílčí části do 28. 2. 2019. Celková cena díla byla sjednána ve výši 2 351 020 Kč, z toho cena návrhových prací činila 576 550 Kč a cena dílčí části díla 3.2.1. 261 100 Kč. Pro případ nesplnění termínu stanoveného smlouvou nebo jednotlivé dílčí části díla ve sjednaném termínu prokazatelně zaviněného žalovanou byla sjednána sankce ve výši 0,2 % z ceny hlavního celku bez DPH za každý den prodlení. Dílčí část 3.2.1. byla žalované opakovaně vracena k přepracování či opravě zjištěných nedostatků. Žalovaná ji předala žalobkyni až 19. 2. 2020. Žádostem žalované o prodloužení termínu předání této části díla podaným po marném uplynutí sjednaného termínu žalobkyně nevyhověla (na základě dříve podaných žádostí byl původní termín předání této dílčí části díla prodloužen z 31. 3. 2018 do 28. 2. 2019). Geodet žalované nebyl úspěšný s kasační stížností proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, kterým byla zamítnuta jeho žaloba na ochranu před nezákonným zásahem, který měl spočívat v nepotvrzení geometrického plánu katastrálním úřadem, u něž však nebyly splněny předpoklady pro potvrzení. Žalobkyně dne 16. 4. 2020 vyzvala žalovanou k zaplacení smluvní pokuty za nesplnění termínu předání dílčí části díla 3.2.1. v době od 1. 3. 2019 do 18. 2. 2020, která činila 1 153,10 Kč za den prodlení (celkem 409 350,50 Kč), avšak po žalované uplatňovala jen 261 100 Kč. Po právní stránce soud I. stupně dospěl k závěru, že se žalovaná dostala zaviněně do prodlení s předáním části díla, které trvalo 336 dnů a za které mohla žalobkyně podle smlouvy požadovat 409 350,05 Kč, avšak požadovala smluvní pokutu jen ve výši celkové ceny dílčí části díla 3.2.1. ve výši 261 100 Kč. Soud I. stupně však využil moderačního oprávnění podle ust. § 2051 občanského zákoníku (dále jen „o.z.“) a na návrh žalované snížil výši smluvní pokuty. Za základ pro její výpočet vzal cenu dílčí části díla 3.2.1. (261 100 Kč), s jejímž odevzdáním se žalovaná dostala do prodlení, a rozhodl, že žalobkyni náleží na smluvní pokutě za den prodlení 522,20 Kč, tj. celkem za 336 dnů prodlení 175 459 Kč.
3. K odvoláním žalobkyně a žalované Krajský soud v Praze jako soud odvolací napadeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu I. stupně ve výroku I., ve výroku II. jej změnil tak, že uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 85 641 Kč se smluvním úrokem z prodlení ve výši 0,05 % denně z této částky od 2. 5. 2020 do zaplacení, změnil rozsudek soudu I. stupně ve výroku IV. ve výši soudního poplatku na částku 13 055 Kč a rozhodl o povinnosti žalované zaplatit žalobkyni na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 2 100 Kč. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění učiněných soudem I. stupně. Přisvědčil též jeho právnímu závěru, že žalobkyni vznikl nárok na zaplacení smluvní pokuty, neboť žalovaná porušila smluvní pokutou utvrzenou smluvní povinnost, když opakovaně prodloužený termín plnění do 28. 2. 2019 nesplnila a dílčí část díla 3.2.1. předala s prodlením až 18. 2. 2020. K prodlení žalované přitom došlo z důvodů na její straně, neboť jí byl opakovaně vrácen k přepracování jí předložený plán společných zařízení pro zjevné a zásadní vady. Stran námitky neplatnosti ujednání o smluvní pokutě pro rozpor s dobrými mravy odvolací soud uvedl, že nepřiměřená výše smluvní pokuty je důvodem pro její moderační, nikoliv důvodem neplatnosti ujednání o smluvní pokutě. Současně nesdílel názor žalované, že výpočet smluvní pokuty uvedený v předmetné smlouvě lze aplikovat pouze při prodlení s předáním hlavního celku při současném neodevzdání ani jedné jeho dílčí části, neboť takový závěr ze žádného smluvního ujednání nevyplývá. Dodal, že ačkoliv byla smluvní pokuta vypočtena žalobkyní v souladu se smluvním ujednáním jako 0,2 % z ceny hlavního celku na 1 153,10 Kč denně, což za 336 dnů prodlení odpovídalo částce 387 441,60 Kč, žalobkyně uplatnila smluvní pokutu jen do výše ceny dílčí části

díla 3.2.1., tj. 261 100 Kč, a sama tak moderovala smluvní pokutu o 126 341,60 Kč (o 32 %). Odvolací soud nesouhlasil s moderací smluvní pokuty provedenou soudem I. stupně především proto, že soud I. stupně nemoderoval výslednou částku smluvní pokuty, ale způsob jejího určení, a nesprávně vzal za základ výpočtu smluvní pokuty cenu dílčí části díla, ač byla jako její základ ujednána cena hlavního celku. Odvolací soud přitom neshledal žádné důvody pro moderaci smluvní pokuty, neboť ji neměl za nepřiměřenou. Citoval závěry rozhodovací praxe dovolacího soudu, podle kterých je nezbytné posuzovat nepřiměřenost smluvní pokuty sjednané ve formě denní sazby podle sjednané denní sazby s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti, úvahy o nepřiměřenosti smluvní pokuty se mohou upínat toliko k okolnostem, které byly dány v okamžiku jejího sjednání. K tomu dodal, že skutečnost, zda byla smluvní pokuta sjednána v nepřiměřené výši, proto nelze zkoumat prizmatem skutečností, které nastaly až poté, co byla smluvní pokuta v určité výši sjednána, a že v případě smluvní pokuty stanovené procentní sazbou nelze při posuzování její přiměřenosti vycházet z celkové výše smluvní pokuty vzniklé v důsledku dlouhodobého prodlení dlužníka, ale je třeba zkoumat, zda je přiměřená sjednaná denní sazba. Sazbu 0,2 % denně z ceny díla přitom považoval za přiměřenou i podle konstantní judikatury. K tomu doplnil, že i podle rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 33 Cdo 5488/2017, na který poukazovala žalovaná, lze za nepřiměřenou považovat sazbu přesahující 0,5 % denně. Přihlédl též k hodnotě a významu utvrzované povinnosti, kterým byl zájem žalobkyně na dodržování termínů odevzdání jednotlivých částí díla, jež na sebe navazovaly, aby byl minimalizován zásah do vlastnických a dalších věcných práv vlastníků a dalších oprávněných a povinných osob. Zohlednil též skutečnost, že podmínky uplatnění a způsob výpočtu smluvní pokuty byly obsaženy již v zadávacích podmínkách veřejné zakázky a mohly mít vliv na rozhodování ostatních uchazečů, zda se výběrového řízení zúčastní či nikoli, a uplatnění moderačního práva soudu by bylo zásahem do podmínek veřejné soutěže a šlo by o podstatnou změnu závazku.

4. Rozsudek odvolacího soudu, výslovně v rozsahu všech jeho výroků, napadla žalovaná včasným dovoláním. Domnívá se, že v řízení nebylo prokázáno, že prodlení s plněním díla zavinila. Tvrdí, že důvody, pro které nemohla předmětnou dílčí část díla splnit v ujednaném termínu, stály mimo sféru jejího vlivu z důvodu schvalování díla dotčenými orgány státní správy, regionální dokumentační komisí a zastupitelstvem obce. V tomto ohledu poukazuje zejména na postup katastrálního úřadu. Odvolací soud podle ní také pochybil, pokud nepřistoupil k moderaci smluvní pokuty. Její výpočet měl vycházet z ceny dílčí části díla, s níž byla v prodlení, neboť prodlení s dílčí částí díla nevylučuje, že hlavní celek bude odevzdán včas. Smluvní pokuta ve výši 0,2 % denně z ceny hlavního celku za každý den prodlení se splněním dílčí části díla (odpovídající podle výpočtu žalované 0,44 % denně z ceny dílčí části díla), je podle ní zjevně nepřiměřená.
5. Dovolací soud předně uvedl, že požadavkům, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, což je obligatorní náležitostí dovolání, žalovaná nedostála ve vztahu k námitce, že nárok na smluvní pokutu nevznikl pro nedostatek jejího zavinění, neboť neuvedla, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, a ani ve vztahu k námitce zpochybňující výklad ujednání o smluvní pokutě, ze kterého vycházel odvolací soud, tj. že i pro případ prodlení s plněním jednotlivé dílčí části díla byla sjednána jako základ procentní denní sazby smluvní pokuty cena hlavního celku bez DPH. Žalovaná napadla rozsudek odvolacího soudu výslovně v celém jeho rozsahu, tedy i ve třetím a čtvrtém výroku, kterými bylo rozhodováno o povinnosti k zaplacení soudního poplatku a o nákladech řízení. Proti těmto výrokům však není dovolání přípustné.
6. Nejvyšší soud ČR však shledal dovolání přípustným pro řešení otázky moderační smluvní pokuty, neboť se odvolací soud při jejím řešení odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Připomněl, že se rozsudkem velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 31 Cdo 2273/2022, odklonil od své dřívější rozhodovací praxe (představované např. usneseními ze dne 21. 3. 2019, sp. zn. 33 Cdo 5377/2017, ze dne 25. 8. 2020, sp. zn. 33 Cdo 1121/2020, a ze dne 24. 9. 2020, sp. zn. 23 Cdo 2578/2019, či

rozsudkem ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 33 Cdo 3249/2019) a uzavřel, že moderaci smluvní pokuty podle ust. § 2051 o.z. již nelze pojímat jako nástroj obsahové kontroly přiměřenosti ujednání (o smluvní pokutě). Jejím východiskem se naopak stává zkoumání přiměřenosti konkrétní pohledávky na smluvní pokutu a jejím cílem pak zajištění toho, aby s ohledem na konkrétní zájmy stran nebyla věřiteli hrazena smluvní pokuta in concreto nepřiměřená. Je to přitom dlužník, jehož tíží břemeno tvrzení a důkazní břemeno ohledně objasnění okolností, z nichž lze usoudit na nepřiměřenost smluvní pokuty. Postup soudu při moderaci smluvní pokuty lze přitom rozlišit na následující fáze. V prvním kroku soud při využití interpretačních pravidel stanovených v ust. § 555 a násl. o.z. nejprve zjistí, jakou funkci měla smluvní pokuta plnit. Poté se zabývá konkrétními okolnostmi s přihlédnutím ke zjištěné funkci smluvní pokuty. Zřetel přitom vezme na všechny okolnosti konkrétního případu, přičemž zohlední nejen okolnosti známé již v době sjednávání smluvní pokuty, nýbrž též okolnosti, které byly dány při porušení smluvní povinnosti, jakož i okolnosti nastalé později, mají-li v samotném porušení smluvní povinnosti původ a byly-li v době porušení povinnosti předvídatelné. Na základě těchto okolností zodpoví otázku, zda výše smluvní pokuty je přiměřená vzhledem k věřitelovým zájmům, které byly narušeny v důsledku porušení smluvní povinnosti a měly být smluvní pokutou chráněny. Dospěje-li soud v předchozím kroku k závěru, že smluvní pokuta není nepřiměřená, případně nepodaří-li se mu na základě provedeného dokazování objasnit rozsah následků porušení smluvní povinnosti ve sféře věřitele, aby mohl učinit právní závěr o nepřiměřenosti nároku ze smluvní pokuty, nemůže nárok věřitele na smluvní pokutu snížit. V opačném případě soud ve třetím kroku sníží smluvní pokutu na přiměřenou výši (spravedlivou in concreto) se zřetelem k těm funkcím, které má plnit, a s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti. Je přitom limitován výší škody vzniklé do doby rozhodnutí porušením povinnosti, na kterou se smluvní pokuta vztahuje. Závěr soudu o (ne)přiměřenosti nároku na smluvní pokutu je přitom výsledkem uvážení soudu při zkoumání těch okolností, které jsou v jednotlivém případě relevantní. Úvahy o přiměřenosti a úvahy o míře snížení nároku na smluvní pokutu jsou vnitřně propojeny natolik, že v obou krocích se fakticky přihlíží ke stejným okolnostem. Zjistí-li totiž soud, jaký nárok je nepřiměřeným, zjevně musí vycházet z určité představy o tom, jaký nárok za přiměřený považovat lze. Z podstaty volného uvážení, které nepřipouští tzv. jediné správné řešení, pak vyplývá, že soud ve svém uvážení pochybí pouze tehdy, jsou-li jeho úvahy zjevně nepřiměřené, tj. nedbá-li v rozporu se zjištěnou funkcí smluvní pokuty okolností, kterých dbát má, nebo vice versa dbá-li okolností, kterých dbát nemá.

7. Dovolací soud odvolacímu soudu vytkl, že při posuzování přiměřenosti smluvní pokuty zkoumal toliko přiměřenost její denní sazby, hodnotu a význam utvrzované povinnosti, a to výlučně prizmatem skutečností existujících v době sjednání smluvní pokuty. Ve svých úvahách se však již podrobněji nezabýval tím, jakou funkci měla smluvní pokuta plnit (sankční, paušalizační či jinou), ani nepřihlédl k relevantním okolnostem, které nastaly později při porušení smluvní povinnosti žalovanou (příp. po porušení její povinnosti). Neujasnil si též, zda v tomto směru, tj. ohledně objasnění okolností, z nichž lze usoudit na nepřiměřenost žalobkyní požadované částky smluvní pokuty, žalovaná dostatečně splnila svou povinnost tvrzení (příp. důkazní), pokud v řízení sice namítala její nepřiměřenost, avšak poukazovala výlučně na okolnosti, jež podle ní měly svědčit o nepřiměřenosti (nemravnosti) samotného ujednání o smluvní pokutě. Odvolací soud přitom sám také posuzoval pouze obsahovou přiměřenost ujednání o smluvní pokutě (přiměřenost denní sazby), nikoliv přiměřenost smluvní pokuty in concreto, tedy přiměřenost konkrétní pohledávky na smluvní pokutu s ohledem na její funkci a na konkrétní zájmy, jež byly narušeny v důsledku porušení smluvní povinnosti a měly být smluvní pokutou chráněny.
8. Nejvyšší soud ČR dodal, že skutečnost, že smluvní vztah účastníků vznikl v režimu zadávání veřejných zakázek (což odvolací soud ve svých právních úvahách zohlednil) není bez dalšího důvodem bránícím uplatnění moderačního práva soudu, nýbrž toliko jednou ze skutečností (potenciálně) relevantních pro posouzení přiměřenosti smluvní pokuty. Nelze navíc opomenout, že judikatura, na niž odkázal odvolací soud (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2012, sp. zn.

23 Cdo 436/2011, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. IV. ÚS 4522/12), vychází ze specifické situace, kdy parametry smluvní pokuty navrhl sám zhotovitel, který ve veřejné soutěži uspěl, což v souvislosti s dalšími okolnostmi věci vedlo k závěru, že moderací takové smluvní pokuty by bylo protiprávně zpětně zasaženo do veřejné soutěže. To však neznamená, že by moderace smluvní pokuty mající původ v závazku vzniknuvším v režimu veřejných zakázek byla paušálně vyloučena.

9. V dalším řízení Krajský soud v Praze s ohledem na změnu judikatury a závazný právní názor dovolacího soudu v souladu s ust. § 118a odst. 1 občanského soudního řádu (dále jen „o.s.ř.“) vyzval žalovanou, aby doplnila tvrzení, ze kterých konkrétních okolností lze usuzovat na nepřiměřenost žalobkyní požadované smluvní pokuty, když dosud poukazovala výlučně na okolnosti, jež měly svědčit o nepřiměřenosti samotného ujednání o smluvní pokutě. V souladu s ust. § 118a odst. 3 žalovanou též poučil, že k doplněným tvrzením je povinna označit důkazy způsobitelné tato tvrzení prokázat.
10. Na toto poučení žalovaná reagovala podáním ze dne 6. 12. 2023, jímž sdělila, že předmětná smluvní pokuta měla plnit sankční funkci, kdy měla sankcionovat žalovanou za nedodržení sjednaného termínu plnění podle uzavřené smlouvy o dílo. Co se týče okolností, které vypovídají o nepřiměřenosti smluvní pokuty, je nutné zohlednit i okolnosti, které byly dány v době, kdy došlo k porušení smluvní povinnosti, kdy právě tyto okolnosti svědčí o tom, že smluvní pokuta byla sjednána v nepřiměřené výši, neboť žalovaná nemohla odevzdat předmětnou etapu díla v ujednaném termínu z důvodů nemožnosti splnění, které stály mimo sféru jejího vlivu, a tak se z její strany nemohlo jednat o zaviněné prodlení. Zároveň je nutné poukázat na to, že nedodržení sjednaného termínu plnění nevznikla žalobkyni žádná škoda. Lze tedy uzavřít, že smluvní pokuta je nepřiměřená, je možno přistoupit k jejímu snížení na přiměřenou výši se zřetelem k těm funkcím, které má plnit, a s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti. Výpočet smluvní pokuty měl vycházet z ceny dílčí části díla, s níž je zhotovitel v prodlení. Je-li totiž zhotovitel v prodlení jen s jednou z dílčích částí díla, nevylučuje to, že hlavní celek bude odevzdán včas. Je nepřiměřené, aby žalovaná hradila smluvní pokutu i z ceny dílčích částí díla, které byly včas a řádně předány. Smluvní pokuta ve výši 0,2 % z ceny hlavního celku za každý den prodlení se splněním dílčí části díla je zjevně nepřiměřená, když obvyklé výše smluvních pokut v takových případech činí 0,05% - 0,1% z ceny díla, případně jednorázovou částku. Žalovaná poukázala např. na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 33 Cdo 5488/2017, podle něhož výše smluvní pokuty ve vyšší sazbě než 0,5 % denně z dlužné částky je zjevně nepřiměřená a rozporná s dobrými mravy. Poukázala rovněž na rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 17. 5. 2022, č. j. 22 Co 55/2022-218, který posuzoval obdobný případ mezi shodnými účastníky v rámci provádění pozemkových úprav v jiném katastrálním území a dospěl k závěru, že jsou dány důvody pro moderaci smluvní pokuty.
11. Podle vyjádření žalobkyně ze dne 12. 1. 2024 sjednaná smluvní pokuta plnila primárně funkci preventivní (nátlakovou), již žalobkyně sledovala zajištění závazku zhotovitele (žalované) splnit v termínu odevzdání jednotlivých částí díla, které spolu úzce souvisejí a zároveň na sebe navazují. Předmět díla totiž sloužil nejen samotné žalobkyni, ale též k zprůhlednění a mnohdy narovnání vlastnických vztahů z hlediska využití dotčených nemovitostí. Pozemkové úpravy tak představují významný zásah do vlastnických a dalších věcných práv vlastníků a oprávněných i povinných osob. Podpůrně plnila smluvní pokuta funkci sankční a měla sankcionovat žalovanou za porušení povinnosti splnit své závazky podle smlouvy o dílo v termínech, které žalovaná sama navrhla. Subsidiarita sankční funkce smluvní pokuty se odráží v přístupu žalobkyně, která dobrovolně limitovala výši nároku z titulu smluvní pokuty cenou nesplněné dílčí části díla. Žalovaná byla odvolacím soudem vyzvána k doplnění tvrzení, ze kterých konkrétních okolností lze usuzovat na nepřiměřenost žalobkyní požadované částky smluvní pokuty. Této výzvě nedostála, když se opět vyjádřila toliko k ujednání o smluvní pokutě, nikoliv ke konkrétní pohledávce na smluvní pokutu uplatněnou žalobkyní, a pouze polemizuje s již přijatými závěry ohledně jejího zavinění. Tento závěr však nezpochybnil ani Nejvyšší soud ČR. Předmětem probíhajícího odvolacího řízení tak

již není posouzení samotné existence nároku žalobkyně na smluvní pokutu, ale posouzení přiměřenosti žalobou uplatněné výše, a tedy možnosti moderace. Žalobkyně poukazuje na skutečnost, že podle ust. § 2048 odst. 1 o.z. za porušení smluvní pokutou utvrzené smluvní povinnosti dlužník obecně odpovídá objektivně, tj. bez ohledu na jeho případné zavinění. Nicméně smluvní strany přistoupily k modifikaci této obecné právní úpravy, když podle čl. 8.3 smlouvy o dílo představovalo zavinění žalované podmínku pro vznik nároku žalobkyně na smluvní pokutu. Žalovaná tak byla co do vzniku nároku žalobkyně na smluvní pokutu oproti obecné právní úpravě v mnohem komfortnější pozici. Přesto zavinění žalované bylo pro vznik nároku žalobkyně na smluvní pokutu. Její závěr, že smluvní pokuta je nepřiměřená, neboť prodlení s dokončením předmětné etapy nemohlo být zaviněno žalovanou, je tak nepřiléhavý. Otázka zavinění nemá co do tvrzené (ne)přiměřenosti a možnosti moderace výše konkrétního nároku na smluvní pokutu opodstatnění, neboť bez zavinění žalované by nebyl dán nárok na smluvní pokutu jako takový. Existence nároku žalobkyně přitom již byla soudy položena najisto. Poukaz žalované na to, že nedodržením sjednaného termínu plnění neměla žalobkyni vzniknout žádná škoda, je pro posouzení tvrzené nepřiměřenosti ujednání smluvní pokuty irelevantní, neboť podle ust. § 2048 odst. 1 o.z. může věřitel požadovat po dlužníkovi smluvní pokutu bez zřetele k tomu, zda mu porušením utvrzené povinnosti vznikla škoda. Odkaz žalované na rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 17. 5. 2022, č. j. 22 Co 55/2022-218 nepovažuje žalobkyně za pro posuzovaný případ relevantní, zejména s ohledem na odlišné skutkové okolnosti. V odkazované věci posuzoval odvolací soud přiměřenost smluvní pokuty sjednané pro případ prodlení žalované, která byla stanovena pevnou sazbou ve výši 500 Kč denně při sjednané odměně za fakturační celek ve výši 8 000 Kč bez DPH. Sjednaná sazba smluvní pokuty zde odpovídala 5,17 % z ceny fakturačního celku. Uvedený případ byl posuzován kromě jiného optikou (ne)souladu s právními závěry vyjádřenými v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 33 Cdo 236/2005. V jeho závěru Nejvyšší soud ČR posoudil smluvní pokutu ve výši 0,5 % z dlužné částky za každý den prodlení jako přiměřenou.

12. Podle ust. § 2048 o.z. ujednají-li strany pro případ porušení smluvené povinnosti smluvní pokutu v určité výši nebo způsob, jak se výše smluvní pokuty určí, může věřitel požadovat smluvní pokutu bez zřetele k tomu, zda mu porušením utvrzené povinnosti vznikla škoda. Smluvní pokuta může být ujednána i v jiném plnění než peněžitým.
13. Podle ust. § 2051 o.z. nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu může soud na návrh dlužníka snížit s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti až do výše škody vzniklé do doby rozhodnutí porušením té povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta. K náhradě škody, vznikne-li na ni později právo, je poškozený oprávněn do výše smluvní pokuty.
14. Podle ust. § 1970 o.z. po dlužníkovi, který je v prodlení se splácením peněžitého dluhu, může věřitel, který řádně splnil své smluvní a zákonné povinnosti, požadovat zaplacení úroku z prodlení, ledaže dlužník není za prodlení odpovědný. Výši úroku z prodlení stanoví vláda nařízením; neujednají-li strany výši úroku z prodlení, považuje se za ujednanou výše takto stanovená.
15. Krajský soud v Praze jako soud odvolací předně zdůrazňuje, že skutečnost, že nárok na žalobou uplatněnou smluvní pokutu žalobkyni vznikl, již byla postavena na jisto v předchozím řízení. Předmětem dalšího odvolacího zůstalo tudíž toliko posouzení, zda jsou dány podmínky pro její moderaci, a pokud ano, jakým způsobem má být tato moderace provedena. Odvolací soud k této otázce přistoupil optikou změněné judikatury s tím, že k okolnostem tvrzeným žalovanou o tom, že nemohla předmětnou dílčí etapu díla odevzdat včas pro překážky stojící mimo sféru jejího vlivu, k nimž v předchozím řízení v souladu s předchozí judikaturou přihlížet nemohl, po její změně přihlížet naopak musel, neboť se jedná o okolnosti, které vznikly v průběhu plnění nebo v souvislosti s ním porušením smluvní pokutou utvrzené povinnosti. Při posouzení přiměřenosti výše smluvní pokuty jsou totiž nově rozhodné nejen okolnosti známé již v době sjednávání smluvní pokuty, ale též okolnosti, které zde byly při porušení smluvní povinnosti, jakož

i okolnosti, které nastaly po porušení, mají-li v porušení smluvní povinnosti nepochybně původ a byly-li v době porušení povinnosti předvídatelné. Přitom soudům vznikla nově povinnost důsledně posuzovat, jakou funkci smluvní pokuta měla plnit, zda úhradovou (paušalizační), či sankční. V případě paušalizační smluvní pokuty má dlužník břemeno tvrzení a důkazní k okolnostem týkajícím se výše škody, v případě sankční smluvní pokuty má soud zkoumat rovněž zavinění dlužníka. Podrobný výklad důsledků judikatorního odklonu v posuzování okolností rozhodných pro moderaci smluvní pokuty podává článek JUDr. Ing. Pavla Horáka, Ph.D. *Zásadní změna judikatorního pojetí moderace smluvní pokuty* [Bulletin advokacie 3/2023, s. 14].

16. S ohledem na shora uvedené dospěl odvolací soud k závěru, že v přezkoumávaném případě je nutno smluvní pokutu moderovat, a to ve způsobu, jak byla sjednána. Učinil tak, i s ohledem na zásadu předvídatelnosti soudního rozhodnutí upravenou v ust. § 13 o.z., obdobným způsobem, jako to učinil senát 22 Co zdejšího soudu v rozsudku ze dne 17. 5. 2022, č. j. 22 Co 55/2022-218, tedy tak, že výši smluvní pokuty vypočetl nikoliv z ceny hlavního celku, ale z ceny dílčí části díla, s jejímž plněním se žalovaná dostala do prodlení, přičemž sazbu 0,2 % z této ceny denně shledal přiměřenou. Sazba 0,2 % za 1 den prodlení je totiž i podle judikatury Nejvyššího soudu ČR ještě přípustná a není v rozporu s dobrými mravy. Nelze též přehlédnout, že jde o sazbu pětikrát nižší, než kterou použil senát 22 Co v rozsudku č. j. 22 Co 55/2022-218, kde byla smluvní pokuta sjednána pevnou částkou 500 Kč denně a po moderaci činila 1 % z předmětné dílčí etapy díla denně. V posuzovaném případě byla cena dílčí etapy díla, s níž byla žalovaná v prodlení, 261 100 Kč, 0,2 % z této částky za 336 dní prodlení představuje částku 175 459 Kč, kterou odvolací soud shledává přiměřenou.
17. Protože stejným způsobem moderoval smluvní pokutu soud I. stupně, odvolací soud jeho rozsudek podle ust. § 219 o.s.ř. potvrdil jak ve věcných výrocích I. a II., tak v závislých výrocích III. a IV., v nichž rovněž neshledal pochybení.
18. Protože poměr úspěchu a neúspěchu účastnic ve věci byl v odvolacím řízení stejný jako v řízení před soudem I. stupně, přiznal odvolací soud podle ust. § 142 odst. 2 o.s.ř. úspěšnější žalobkyni 34,40 % jejích nákladů řízení odvolacího (§ 224 odst. 1 o.s.ř.) a dovolacího (§ 243g odst. 1 o.s.ř.). Tyto náklady činí celkem výši 2 100 Kč za 7 úkonů po 300 Kč podle vyhl. č. 254/2015 Sb. (za první odvolací řízení podání odvolání, vyjádření k odvolání žalované a účast u jednání, za řízení dovolací vyjádření k dovolání žalované a za druhé odvolací řízení účast u jednání ve dnech 22. 11. 2023 a 20. 3. 2024 a písemné podání ve věci ze dne 12. 1. 2024). 34,40 % z částky 2 100 Kč je (po zaokrouhlení) 722 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je dovolání přípustné za předpokladu, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak; přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud. Dovolání lze podat do 2 měsíců ode dne doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím soudu, který rozhodoval v prvním stupni.

Praha 20. března 2024

JUDr. Hana Lojkásková v. r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Nikola Řáhová